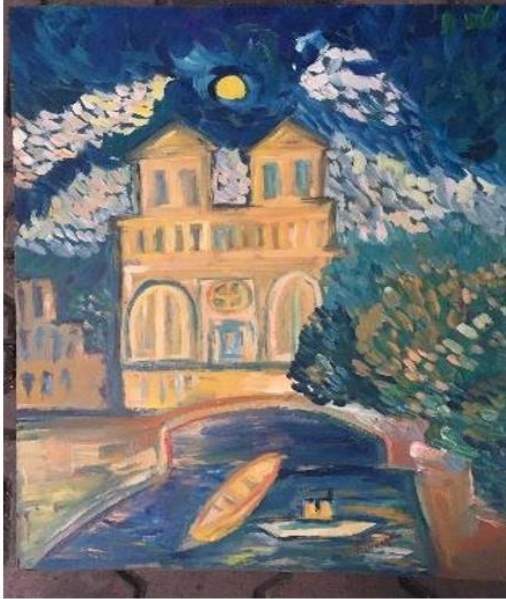

FİKRET MUALLA'nın DÖRT YAPITI

Yazan: Atila Taşpınar
Eylül 2023

-AY IŞIĞI-

Fikret Mualla AY IŞIĞI

Van Gogh NIGHT CAFE

Van Gogh STARY NIGHT

Haz ve hayranlık dolu bir duygunun, bir heyecanın paylaşılması isteği, kimi zaman başlı başına bir yazının konusu olabiliyor.

Fikret Mualla 'nın, Ay Işığı adını verdiğim yapıtını yaklaşık dört yıl önce gördüm.

Genelde bir sanat yapıtı onu izlememin ilk birkaç saniyesi içinde, bende anlık bir etki yaratır. Eğer ön algılamamla duraklamazsam, sözünü ettiğim resmi daha yakından inceleme ve tanıma isteği duyarım.

Bu aşamada dikkat ettiğim nokta, ilk izlenimin beni yanıltmaması olur. Kimi zaman ambalajın çekiciliği içeriğin yetersizliğini perdeleyebilir.

İkinci aşamada duygularım, bir bakıma özüm öne çıkar, yapıtın ruhu ile iletişim çabalarına giririm.

Resim bir varlıktır. Ben de bir varlığım.

İki varlık arasında oluşan karşılıklı temas, büyük önem taşır. Gerçeklik ve yapaylık büyük ölçüde burada belirginleşir.

Gerçek bir sanat yapıtı sürekli devinir.

Özü,

*gücü oranında fiziki sınırlarının dışına taşar.
Ben tüm yoğunluğumla o öze dokunmak için çaba gösteririm.*

Sonuçta,

ulaştığım beğeni düzeyi, izlediğim sanat eseri hakkındaki ham düşüncelerimi yansıtır.

İnceleme ve resmi daha yakından tanıma sürecinde, aklıma hemen Ernst Gombrich gelir.

Gerçek bir sanat yapıtı asla içinde resimsel yanlışlık barındırmaz. Her şeyin yerli yerinde olması gerekir. Eğer incelediğim yapıtta resimsel bir hata görürsem, ondan uzaklaşıyorum.

Ancak bu konuda çok titiz davranmak gerektiğini de bilirim. Kimi zaman resimsel bir eksiklik olarak değerlendirdiğim bir uygulamanın o resim için bilinçli

yapılmış bir ayrıcalık olabileceğini de gözden ırak tutmam.

Resimsel eksiklikten kastım, resimde benim yüzümü buruşturacak, dudaklarımı sıkıca büzdürecek bir noktanın bulunup bulunmadığı durumudur.

Öte yandan edindiğim izlenimler ve yaptığım değerlendirmeler hiçbir zaman o resmin niteliği konusunda karar vermek için sona gelindiğini göstermez.

Değerlendirmelerde, resmin malzemesi, imzası ve diğer fiziki özellikleri kesinlikle göz ardı edilmemesi gereken önemli konulardır.

Ben yöntem olarak önce başta anlattığım konular üzerinde yoğunlaşmayı, ardından kimlik ve orijin sorgulamasına geçmeyi yeğlerim.

Yukarıdaki bilgi ve deneyim aktarımlarım, sanata ilgi duyan ve fakat yol yordam bilmeksizin okyanusun genişliğinde ve derinliğinde, bilgisiz kılavuzların gösterdikleri yönlerde bocalayanlar için bir doğru yol haritasıdır.

Denizde yol almak isteyenlere, pusulaya ve haritaya güvenin öğüdüdür.

Şimdi bu alt yapı bilgilerine dayanarak Fikret Mualla'nın Ay Işığı adlı resmini birlikte inceleyebiliriz.

Van Gogh'un Stary Night'i, daha doğrusu olağanüstü gökyüzü betimlemeleri ile ölümsüzleşen yapıtları, sanırım dünyada en çok anılan resimler içinde yer alır.

Nedendir bilmem Fikret Mualla'nın Ay Işığı bana bu dünya şaheserlerini çağrıştırıyor.

Yanılıyor ya da abartıyor muyum acaba? Bu noktada yardıma gereksinim duyuyorum.

İyisi mi, ben duyumsadıklarımı dile getiriyim. Kararı siz verin.

Zaman zaman Fikret Mualla ile Van Gogh'un adlarını bir arada anan metinlere rastlıyorum.

Ay ışığı Fikret Mualla'nın 46 x 63 cm boyutlarında, 1950'li yıllarda, (olasılıkla 1955) henüz o tarihlerde kullanılmaya başlanılan viniex mukavva üzerine guaş boya ile yaptığı bir resmidir.

Yapıtta Notre Dame kilisesi, altın rengi ile yapının fiziki ağırlığını duyumsatmayacak biçimde, oldukça ayrıntısız bir anlatımla boyanmıştır.

Binanın iki yanındaki bulutlarla eşleşen ağaçlar, onun kitlesel ağırlığını daha da azaltacak biçimde, açık kutsal melek kanatları şeklinde düşünülmüştür.

Resimin,

Van Gogh'u çağrıştıran bölümü daha çok, sağ üst köşedeki anlatımdır.

Gökyüzünün mavi ve yeşil renklerin egemenliğindeki görünümü ve kısa kesik fırça darbeleri beni çok mutlu ediyor, kıskırtıyor, alıp göklere taşıyor. Eseri olağanüstü başarılı ve etkileyici buluyorum.

Bu duygumu sizlere anlatmak istedim.

Alt planda görünen iki gemi, Fikret Mualla'nın derinlerdeki sıkça karşılaşılan çocuksu sanatsal kimliğini yansıtıyor.

Aslında Fikret Mualla konusunda daha derin araştırmalar yapanlar, resimlerinde çok sık kullandığı çocuk figürlerinin, varlıklardaki naif

anlatımın, aslında onun iç dünyasının bir yansıması olduğunu görecektir.

Ağzımda gevelediğim ancak tam olarak açıklayamadığım olgu, bu psikolojik durumun Fikret Mualla resimlerinin üretilmesinde, ana etken olduğu düşüncesidir.

Bir diğer anlatımla Fikret Mualla sanatsal kimliğini düşünsel değil, içsel bir duygu üzerine oluşturmuştur.

Bu noktada sanatçının peyzaj resimleri ile özellikle Notre Dame serisi çalışmaları ile, sanatının izlenimci yolda ulaşabileceği düzeylere dikkat çekmekte ve bu stile kendi çocuksu anlatımını katarak özgün bir tarz ortaya koyduğunu gözler önüne sermektedir.

Onun peyzajlarında bir değil iki uygulama yan yanadır.

Özetle,

Bu eser, Türk Resim Sanatının övüncü ve Fikret Mualla'nın Ay Işığı sonatıdır.

Bu eşsiz resmi, Fikret Mualla'dan izinsiz, Van Gogh'un eserleri ile yan yana koymak, doğru bir davranış mı bilmiyorum.

Çünkü o sağlığında yapıtlarının önde gelen sanatçıların resimleri ile bir arada sergilenmesine karşı çıkmıştır.

Ancak ben,

yine de, bu yazıyı yazmaktan ve ona övgüler sıralamaktan kendimi alıkoyamadım.

AMOUR ETERNEL

Fikret Mualla'nın büyük ustalar arasında anılmasını onaylayan, Amour Eternel adlı başyapıtından söz etmek, seve seve üstleneceğim bir görev olarak karşımda duruyor.

Önce bir konuya açıklık getiriyim. Ben ne anlatıyorum insanlara?

Resim sanatını mı ?

Ressamların yaşam öyküsünü mü?

Resmin düşünsel ve duygusal zenginliklerini mi ? Resmin tekniğini mi ?

Yoksa resmin, sosyal, psikolojik, ekonomik v.b yansımalarını mı ?

Hayır.

Bu konularda aldığım düzenli bir eğitimim yok. Aslında yetkim de yok

O halde,

ben ne anlatıyorum insanlara ?

Tam 44 yıldır, bir gün ara vermeksizin resim izledim, resim okudum, resim düşündüm, resim konuştum ve resim yazdım.

Konuşmalara katıldım.

*Kısacası,
resimle oturdum, resimle kalktım.*

*Bu sürede,
Yüzlerce kişiyi resim sanatı ile tanıştırdım.
Ona sevgi duymalarını sağladım.*

En az elli kişinin, yoktan resim koleksiyoncusu olmasına katkı verdim.

Yüzlerce gerçek sanat yapıtının onarım ve bakımını sağladım.

*Yaklaşık yüz Fikret Mualla ve seksen Mübin Orhon resminin, içine atıldıkları karanlıklardan
çıkartılıp Türk Resim Sanatındaki yerlerini almalarını sağladım.*

*Nazmi Ziya, Ali Rıza (Hoca), Fikret Mualla ve Mübin Orhon kitaplarını ve Son Sergi adlı sanat
romanını yazdım.*

*Sonuçta,
İnsanlarla paylaşmamın yararlı olacağını düşündüğüm bazı bilgiler edindim, düşünceler
oluşturdum.*

*Şöyle ki;
Sanat tanımlanamaz, bilimselleştirilemez.*

*Çünkü ölçülemez, biçilemez ve deneylere konu edilemez. Hele hele, eserler kesilip kırılıp kutulara
konularak, üzerleri etiketlenemez.*

Sanat eserinin varlığı ile sizin varlığınızın karşılaştığı nokta - ki bu bir bakıma devinmedeki özlerin buluşmasıdır - sanatın olduğu yerdir, doğum yeridir.

Sanat yapıtı bir varlıktır. Yaratıcısının elinden çıktığı andan başlayarak bağımsız bir öz, bir kimlik kazanır. Üreticisi ile arasındaki ilişki kopar.

O artık kendini anlatabilen ve savunabilen özgür bir devinim bireyidir.

Onunla karşılaştığınız an, birbirinizi tanıma evresi başlamış demektir.

Buyurun, el sıkışın.

İşte ben insanlara sayısız kez yaşadığım bu buluşmayı anlatıyorum.

Buna yetkim var. Çünkü bunun bir değeri var.

Size ilk önerim, bir sanat yapıtını tanımak ve anlamak istiyorsanız giyimli, bakımlı, hazırlıklı ve donanımlı olun.

Çünkü siz onu değerlendirirken, o da sizi tartacaktır.

*Ön niyetsiz, içten, saygılı ve açık davranmanız, yapıtı anlamanıza katkı sağlayacaktır.
Size kendisini daha doğru anlatabilecektir.*

*Şimdi ben Fikret Mualla'nın Amour Eternel adlı yapıtı ile buluşmaya gidiyorum.
İsterseniz siz de bana katılın.*

Fikret Mualla AMOUR ETERNEL

Aman Allahım, bu ne böyle!

Kıp kırmızı saçlar ve fildişi rengi bedende aynı renk konturlar, koyu bir zeminde midyenin içindeki inci gibi.

Francis Bacon'ın 1980 yılında yaptığı kırmızı konturlarla çevrelenmiş yatakta uzanan nü resmi geliyor gözlerimin önüne.

Francis Bacon 1980

Her iki sanatçı da kadınların sıcaklığını aynı yolla anlatmışlar gibi.

Olasılıkla 1955 yılında yapılan Amour Eternel'de,

Francis Bacon NÜ

sağ üst köşedeki kırmızı imza, tablonun içinde resimsel bir öge gibi duruyor.

Bunlar ilk izlenimlerim, onu beğendim ve sevdim.

Günlük tüm düşüncelerimi bir yana bıraktım, yapacağım işleri erteledim. Oturdum resmin karşısına, onu daha yakından tanımaya ve anlamaya koyuldum.

Bir başkalık var yapıtta. Yalın ve ayrıntısız bir çalışma gibi duruyor. İnsanda, büyük ustaların elinden çıkmış güçlü özlü, uzun soluklu, kalıcı bir çalışma izlenimi uyandırıyor.

Rönasans resimleri kadar ağır, modern resimler kadar güncel bir duruşu var.

20 li yaşların altında görünen bu kız ne konumda? Mutsuz mu? İleriye dönük düşünceleri var gibi.

Bakir bedeni çağrılar içinde.

Eli başında, belli ki çoktan beri düşündüğü derinliği olmayan yaşına uygun güncel bir konuyu çözmek istiyor.

Eli ile yüzünü, daha doğrusu düşüncelerini gizlemek ister gibi bir duruşu var.

*Öte yandan betimlenen genç kız, sanatçının bilinç altı düşünceleri ve özlemleri ile bağlantılı olabilir.
Ya da unutulmayan bir geçmişin izdüşümü.*

Koyu zemin ile ışıklı figürün yarattığı karşıtlık, etkileyici. Yapıta çarpıcılık kazandırıyor.

Genç kızın kolunun çenenin altından çıkışı, bacak ve ayaklardaki orantısızlıklar, üstün bir estetik yaratıyor.

Genel uyumu bozmuyor, aksine değer katıyor. Ten rengi ışık dolu beden, eserin en öne çıkan bölümünü oluşturuyor.

Resimde her şey yerli yerinde.

Ben bu resmi çok beğendim. Ve bir başyapıt olarak değerlendiriyorum.

Amour Eternel Fikret Mualla'nın olasılıkla 1950 li yılların ortalarında Paris'te gerçekleştirdiği bir çalışmadır.

Duralit üzerine guaş boya ile yapılmış, 55 x 80 cm. boyutlarında onarımsız bir yapıttır.

MAVİ YOL

Fikret Mualla MAVİ YOL

Gerek ay ışığı adlı eserde gerekse Amour Eternel de gökyüzünde uçtuk. Duygulandık, derinlere daldık.

Mavi Yol ise yaşama ve gerçeklere dönüyoruz.

Sıradan bir gün, sıradan insanlar, duvarlarında rengarenk spor, eğlence ve sanat öneren afişler.

Mavi yollu bir caddede hayat akıp gidiyor.

Haraket var amma gürültü yok. İnsanlar var amma kalabalık ve karmaşa yok.

Kim yürümek istemez böyle bir yolda.

Her yerde yaşam sevinci.

Zemin mavi ile taranmış. Lekesiz, defosuz, Okyanus denizi gibi.

Ne diyelim,

Bize bu güzel duyguları yaşattığı için

Fikret Mualla resimlerinde kadın belli bir kadın değildir. Onların kim olduklarından çok ne oldukları anlatılır.

Çalışırlar, pazarda, cafelerde, genel evlerde. Sevecen, gururlu, güçlü ve saygındırlar.

Sohbetten ve dedikodudan hoşlanırlar.

Mualla için fiziki gerçeklik fazlaca önem taşımaz.

Aslolan anlatımdır.

Ben, heryanı hatalı olan bisikleti ve sürücünü çok sevdim.

Tekerlerinin gölgesinde tepeye ulaştım. Benim yaşamım boyu gördüğüm en güzel bisiklet bu bisiklet.

Mavi yolda, devinme ve ritm belirgin.

Müzik ve özellikle caz hastası Fikret Mualla 'dan başka ne beklenebilir ki.

Sözün kısası.

Kimi sanat yapıtları ömrü uzatır.

BÜYÜK BALIKÇILAR

Fikret Mualla BÜYÜK BALIKÇILAR

Sanatçıların yaşamları süresince binlerce eser verdiklerini biliyoruz. Onlar süretli üretmek zorundalardır.

Piyanistin parmakları durursa, ressamın fırçası kurursa, yazarın mürkkebi biterse sanat kuş gibi uçup gider, döndürmekte zor olur.

Günler, izleyen insanlar için de, sanatçılar için de, yer yer mutlu, kimi zaman buluntu görüntüler sergiler.

Fikret Mualla'nın Büyük Balıkçı'yı ayrıcalıklı özel bir zaman biriminde ve yaratıcılık düzeyinde ürettiği kesin.

Alışılmış yaratı süreci içinde, her çalışmanın bir başyapıt olmasını beklemek gerçeklerle bağdaşmaz.

Başyapıtlar gökkuşağı gibidir. Belli koşullarda oluşurlar. Sanatçı istese de onu yineleyemez. Bir başka zaman bir başkasını belki.

Ben sanatseverlere Fikret Mualla'nın gök yüzüne serptiği binlerce altın tanesi yıldızları mutlulukla izlemesini öneririm. Diğer bir başyapıt için gelecek duygu yağmurlu günün ürününü beklemek gerekir.

*Balıkçılar sanatçının sevdiği ve üzerinde sürekli çalıştığı bir konudur. Nerede ise onun tutkusudur.
Renkler değişir, tipler değişir, yer değişir ancak balıklar her zaman tezgahıdır.*

Ortadaki sarı saçlı, yeşil giysili ve kırmızılı kadın sizce de biraz endişeli görünmüyor mu. Ya satamazsam balığı ? Umalım satmıştır ve çocuğu onun eve mutlu döndüğünü görüp sevinmiştir.

Yapıtta balıkların dizilişi olağanüstü güzel. Renkler ve gölgeler derinlik yaratıyor.

Bir başka sanatçı Bedri Baykam,ın, resmin önünde durup fotoğraf çektirmesi boşuna değil. Fikret Mualla'nın hoşuna gitmiştir.

Atila Taşpınar

Eylül 2023